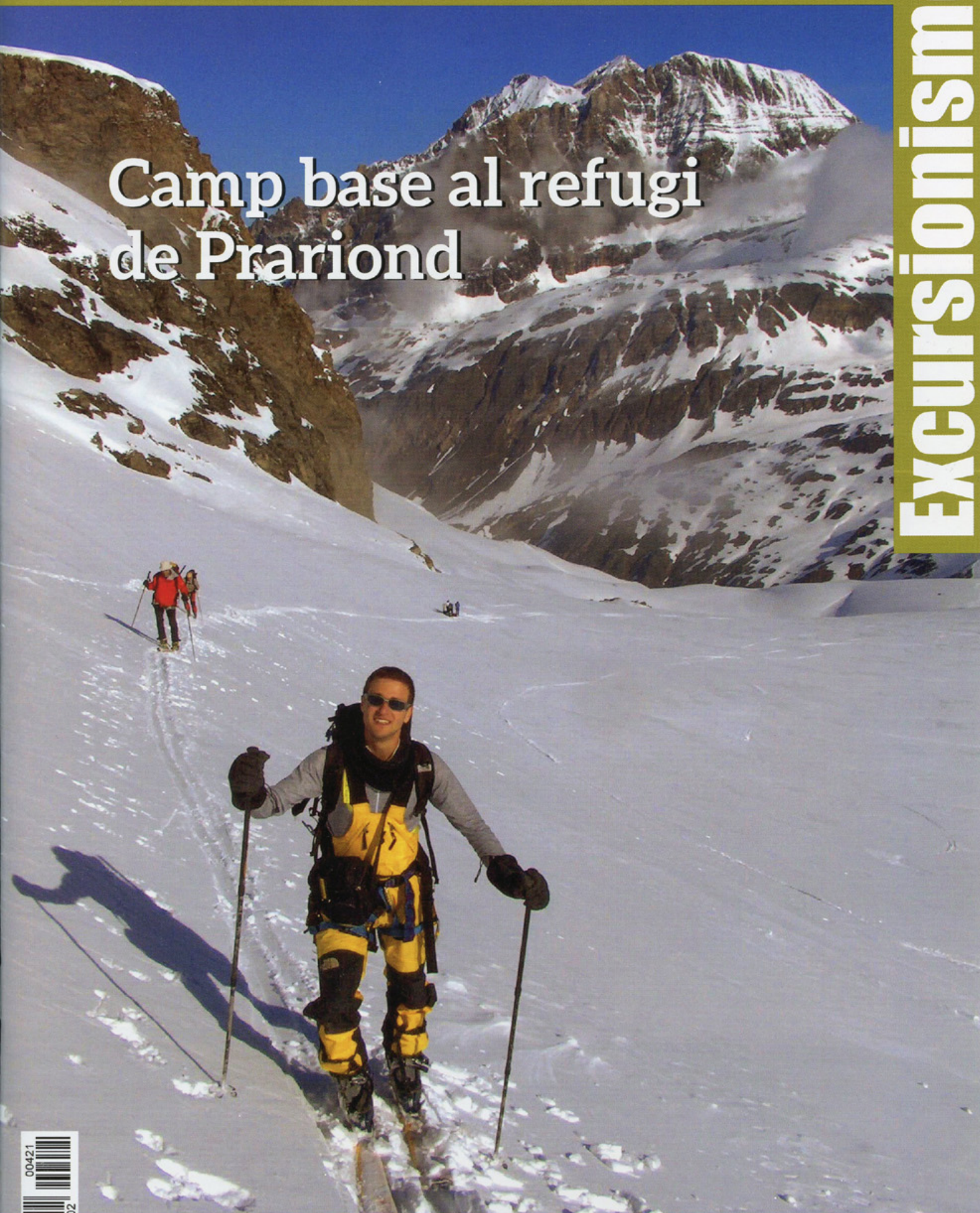

Camp base al refugi de Prariond

La Ruta de Las Golondrinas. Una travessa circular de somni | La Diretissima al Gran Sasso
d'Itàlia, el sostre dels Apenins | El Montsant, ruta entre vinyes i conglomerat

La Ruta de las Golondrinas. Una travessa circular de somni

per @rutalasangolondrinas

La Diretissima al Gran Sasso d'Itàlia, el sostre dels Apenins

per Ò. Masó Garcia

Camp base al refugi de Prariond

per P. Garriga i Martí

El Montsant, ruta entre vinyes i conglomerat

per M. À. Ramos Pinto

5 Editorial

24 Foto Excursionisme

36 Llengua i Muntanya

36 Notícies i Activitats

38 SMS Muntanya

39 Retalls de muntanya

40 Concursionisme

41 Resenyes

Núm. 421 / Març - Abril 2021

Edita: Unió Excursionista de Catalunya

Direcció: Ramon Pascual Berghaenel

Subdirecció: Lluís Catasús

Consell de Redacció: Jordi Martorell, Concepció Arnau, Manel Canales, Pasqual Garriga, Bernat Ros i Eduard Soler

Redactora: Jordina Tarré i Olaiz

Col·laboradors: Òscar Masó Garcia, Pasqual Garriga i Martí, Miquel Àngel Ramos Pinto, Isidro Jabato, Ruta de las Golondrinas

Fotografia portada: Camí de la Grande Aiguille Rouse amb la Pointe de Bazel al fons

Autor fotografia portada: Pasqual Garriga i Martí

Maquetació: Josep M. Montaner i Reig

Reproducció digital: Tren Estudi Gràfic

Producció: Gráficas Campás

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Excursionisme és membre de:

Pàgina web: www.excursionisme.cat

Prohibida la reproducció total o parcial dels textos i fotografies publicades a la revista sense l'expressa autorització dels autors.

Els articles publicats a Excursionisme reflecteixen només l'opinió dels autors, no forçosament la de la UEC.

D'aquesta revista se n'han editat 2.400 exemplars.

Preu exemplar: 3 euros

Dipòsit legal: B -14822-1975

Obra Social "la Caixa"

A la Sella di Monte Aquila, agafem el sender n°104 vers la *Direttissima*

TEXT I MAPES D'ÒSCAR MASÓ GARCIA
FOTOGRAFIES D'ÒSCAR MASÓ GARCIA

Crònica de l'ascensió al cim Occidental del Corno Grande del Gran Sasso d'Itàlia, el punt més alt dels Apenins amb 2.912 m. Ascens fet per la Direttissima i descens per la Cresta Ovest.

La *Direttissima* al Gran Sasso d'Itàlia, el sostre dels Apenins

La Giovane Montagna

Qui no recorda l'infant Marco, que va emprendre un llarg viatge dels Apenins als Andes a la recerca de la seva estimada mare? Segurament, moltes persones han sentit a parlar dels Apenins per la sèrie de dibuixos animats que fa

dècades va recrear l'emotiva història, tot i que potser poques saben que aquests conformen una llarga serralada que fa d'espina dorsal de la península italiana, de sud a nord, al llarg de 1.200 km i repartida en els Apenins Septentrionals, Centrals i Me-

ridionals. El record d'aquestes muntanyes em va venir a la ment fa uns anys mentre escrivia el llibre *Libros de Cima* amb la col·laboració del meu germà Albert, publicat l'any 2018 per *Desnivel* i que tracta de la història i actualitat dels llibres de re-

La Direttissima al Gran Sasso d'Itàlia, el sostre dels Apenins

gistre dels cims de les muntanyes de tot el món. La meua recerca per Europa em va dur al muntanyenc i escriptor italià Enea Fiorentini a través de la seva narració de la primera ascensió al punt més alt dels Apenins, el Gran Sasso d'Itàlia, situat als Apenins Centrals. Enea contava que en el pretèrit any 1573 l'enginyer militar bolognès Francesco de Marchi fou el primer en assolir-lo oficialment, junt amb Cesare Schiafinato, Diomede i diversos guies i portadors. Per deixar constància de la seva proesa escrivieren a cops d'escarpra i martell els seus tres noms sobre tres respectius rocs del cim, el que vindria a ser el símil primitiu dels actuals llapis i papers. D'Enea també vaig saber que existia una saga d'onze llibres de registre d'aquest cim de 1990 al 2013 custodiats per la Secció de Roma de l'Associació Alpinística Giovane Montagna (GM), que contenien signatures procedents de quasi tots els continents. Aquestes interessants dades em van dur a Ilio Grassili, soci d'aquesta entitat i també a Fabrizio Farroni, el president, que no dubtaren a ajudar-me en el meu llibre.

A més, Fabrizio em va deixar la porta oberta a dur-me algun dia al Gran Sasso. I dit i fet, després de publicar el llibre es va fer realitat la seva amable invitació, aprofitant que posarien un nou llibre de registre al cim.

El viatge des de Roma

Així és com a principis de setembre de 2019 em recull a la Piazza Bologna de Roma un animat grupet de socis de la GM, encapçalat pel mateix president Fabrizio junt amb Andrea i Melchor, per tal d'anar a fer el Gran Sasso. Agafem l'autopista A24 que uneix Roma amb Teramo, la qual travessa la península italiana d'oest a est. A mig camí entrem a la bonica regió dels Abruços, passant a tocar de la seva capital, l'Aquila, talment una espècie de visió fantasmagòrica atapeïda de grues reconstruint els desperfectes del destructiu i mortífer terratrèmol que va patir fa 10 anys. De fet, tota la zona, incloent-hi el Gran Sasso, és molt propensa als terratrèmols. El darrer tremolor catastròfic va succeir més al nord, al poble d'Amatrice, fa 4 anys. Mentre escolto estremeit com els companys afirmen que a Roma es va notar el sisme, agafem la sortida cap al poble d'Assergi, on parem a esmorzar.

Estem sota l'elevació muntanyosa que fa

El característic Sassone, punt on s'acosten les dificultats

de base del Gran Sasso, que aquí és travessat per un túnel doble de 10 km que du el seu nom i que pertany a l'A24, just on hi ha el Laboratori Nacional del Gran Sasso d'Itàlia, un dels sistemes de galeries subterrànies més grans del món a mercès de la física nuclear. El fet que aquest complex estigui sota de 1.400 metres de roca fa que els raigs còsmics no hi puguin entrar i per-

judicar els assaigs científics. Nosaltres, tocant més de peus a terra, enfilem la llarga carretereta vers el Parc Nacional del Gran Sasso i els Monts de la Laga, on es troba el nostre objectiu. És una regió envoltada de poblets medievals preciosos. Aquest parc inclou espècies endèmiques, algunes en greu perill d'extinció i reintroduïdes amb cert èxit: l'isard dels Abruços (*Rupicapra*

El pas més difícil de la *Direttissima*, vertiginós i ben senyalitzat

pyrenaica ornata), l'ós bru dels Apenins (*Ursus arctos marsicanus*) i el llop gris dels Apenins (*Canis lupus italicus*).

Del Campo Imperatore al Sassone

Poc després de sortir d'Assergi passem de llarg de l'estació del funicular de Fonte Cerreto, l'única via d'accés a l'hivern vers el punt d'inici de l'ascensió, l'alberg del Campo Imperatore. Nosaltres resseguim la carretera SS17-bis fins una de secundària que penetra el vastíssim Campo Imperatore, un altiplà còncav de prat alpi de 1.800 metres d'altitud mitjana de grans dimensions (18x8 km), que ha fet que se

l'anomeni "*el Petit Tíbet*". No debades ha estat l'escenari de pel·lícules i spots publicitaris.

Ben aviat se'ns apareix la figura poderosa del Gran Sasso, que vol dir "gran pedra", mostrant el seu catedralic vessant oriental. Al cap de 30 km per fi arribem a l'alberg de Campo Imperatore (2.130 m). Aquest indret històric acull l'estació superior del funicular citat, on hi ha una de les estacions d'esquí més antigues d'Itàlia, molt freqüentada i apta per practicar l'esquí alpi, nòrdic i de fons. També s'hi troben l'església de la Madonna Della Neve; l'observatori astronòmic Campo Imperatore, dedicat a la recerca d'asteroides i supernoves extragalàctiques; el jardí botànic alpi Vincenzo Rivera, ple d'endemismes, a més d'un bar, hotel i alberg. El complex de Campo Imperatore l'ideà el règim d'entreguerres per crear-hi un centre alpi turístic de referència nacional. Lluny d'assolir aquest objectiu, el seu promotor, el dictador Mussolini, fou empresonat dins l'alberg durant la II Guerra Mundial i poc després alliberat per paracaidistes alemanys en el marc de la rocambolesca operació Roure. Des d'aquest punt comencem a caminar pel sender senyalitzat nº 101 del CAI (Club Alpí Italià) vers el Gran Sasso. Mentre Andrea i Fabrizio m'expliquen la ruta que seguirem, la *Direttissima*, observo encuriós un isard pasturant ben a prop. Per la mida prou gran de les banyes deu ser un isard dels Abruços!

Ben aviat arribem a la Sella di Monte Aquila, on *sella* vol dir coll. Prenem el sender vers la *Direttissima* (nº 104), deixant el trencall cap al refugi Duca degli Abruzzi i el camí de la massificada via normal (nº 103), la qual vers el nordoest du fàcilment al cim, tan sols havent de posar les mans una mica al final. Ara el Gran Sasso se'ns mostra de bat a bat. Aquesta enorme mola

Els primers signants del nou llibre de registre

calcària, que per ben poc no és un tresmil, és l'objectiu de milers de muntanyencs italians i de més enllà, amb grans parets atractives pels escaladors com la del "Paretone", que cau vers l'est uns 1.500 metres per damunt dels prats de Teramo.

El cim està format pel Corno Piccolo (banya petita) de 2.655 m i el Corno Grande (banya gran), que té tres cims: l'Oriental (2.903 m), el Central (2.893 m) i el més alt de tots, que avui assolirem: l'Occidental (2.912 m). Anem pujant i arribem a la Sella di Corno Grande. Les boires van i venen, i prosseguint pel sender nº 104 arribem al coll d'un bloc enorme i eixerit, Il Sassone (2.570 m), que ve a ser "la pedreta". Aquí les vistes s'eixamplen i comença a fer fred. Mentre fem un mos tinc el privilegi de parlar per telèfon amb Ilio Grassili de la GM,

El vessant oriental i els tres cims del Corno Grande del Gran Sasso d'Itàlia, emergint rere el Monte Aquila, des de Campo Imperatore

La Direttissima al Gran Sasso d'Itàlia, el sostre dels Apenins

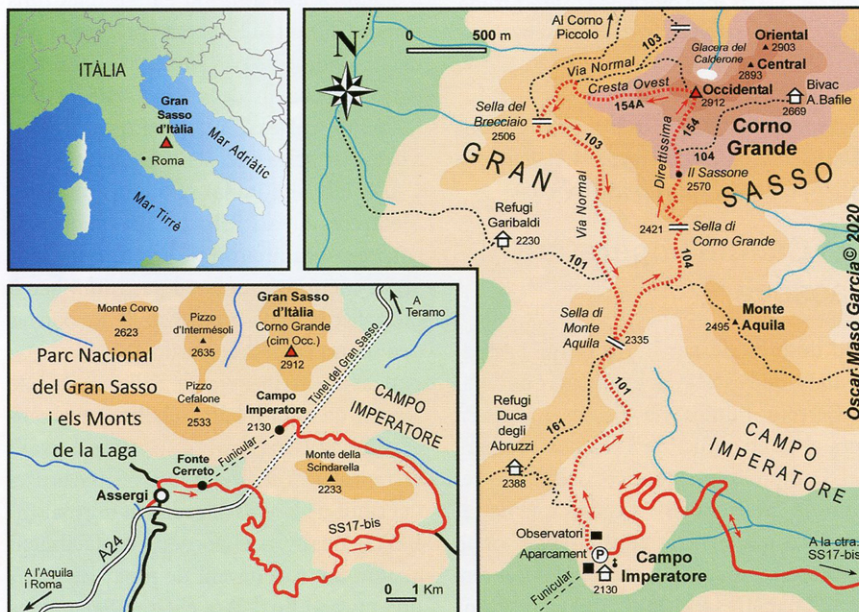
Descens per la Cresta Ovest, aeri i ben senyalitzat, amb l'imponent muralla oriental del Pizzo d'Intermésoli al fons

que no ha pogut venir. És un enamorat dels llibres de registre dels cims, que com he dit em va ajudar en el meu llibre.

La Direttissima i el nou llibre de registre

En aquest punt comença pròpiament la *Direttissima*, que com bé diu el nom s'enfila directa al cim pel sud, per una atractiva escalada-grimpada que exigeix agilitat, concentració i gens de vertigen. Tot i estar la roca força sanejada per la freqüentació de la via, ens posem el casc per si hi ha gent per damunt nostre que pugui tirar pedres. Fabrizio pren la davantera amb un ritme imparable i sense respir. Se'ns presenta una ampla paret caòtica de blocs, esperons i canals, amb més de 300 m de desnivell.

Poc després trobem un trencall vers el bivac Andrea Bafile, un petit refugi vermell accessible per trams equipats i exposats a través del traçat nº 104. Nosaltres ara prenem l'"Itinerario alpinistico" nº 154 del CAI, de marques blanques i vermelles. Ens entaforem a una llarga canal-xemeneia compacta i atlètica, amb un pont de roca amb cordinos per als que s'encorden a trams. Anem combinant trams de caminada amb trams de grimpada, no sobrepassant el III grau d'escalada i amb exposició relativa, anant amb precaució. Els meus companys, experts muntanyencs, gaudeixen de l'esforç continuat, mentre la boira a voltes ens embolcalla i ajuda a con-

Mapa de situació i de l'itinerari recorregut

centrar-nos. A la part superior trobem el tram més difícil i exposat. Es tracta d'una placa fissurada, vertical i compacta que neix d'una lleixa, i no es pot esquivar. La bona roca, l'empenta dels italians i la boira que amaga el precipici de sota m'animen a superar-ho de gust, tot i duent les botes de muntanya, esdevenint un bon pas de IV grau.

L'ambient és sever, magnífic, amb els farallons vertiginosos de la part somital despuntant per damunt nostre. Aviat el terreny s'ajue i remuntem diversos contra-

forts i pedreres amb precaució fins a l'anelhada creu del cim. Hem tardat no més de dues hores des del cotxe.

A dalt, la boira no ens permet gaudir del superb paisatge que s'hi domina, des del mar Adriàtic fins a molts pics i massissos dels Apenins, arribant en dies clars a veure's el mar Tirrè. A l'est podem entreveure les puntes oriental i central del Corno Grande, i al nord-oest el Corno Piccolo, totes difícils d'ascendir, i a sota nostre, al nord, s'amaga la glacera del Calderone, la més meridional d'Europa després de fon-

dre's la del Corral del Veleta, a Sierra Nevada.

Fabrizio fa els honors de l'acte solemne de col·locació del flamant nou llibre de registre de la Giovane Montagna de Roma, que ha dut ben protegit a la motxilla. Malauradament, l'anterior llibre ha volat. Tots signem il·lusionats en el nou, mentre va passant de mà en mà per tota la gentada que arriba de la via normal. És una joia formar part d'aquest humil i emotiu instant. A més, Fabrizio em regala en nom de la GM l'exemplar de la mítica *Guida dei Monti d'Italia* dedicada al Gran Sasso, tota una sorpresa que no m'esperava i que els agraeixo profundament.

Descens amb arrosticini final

Alhora de baixar els companys decideixen fer-ho per la *Cresta Ovest* o via de les Crestes (it.154A), que davalla fins a trobar la via normal. Té trams amb passamans rovellats i està indicada amb punts blancs envoltats d'un cercle vermell. A estones la boira permet admirar, a l'oest, l'atractiu Pizzo d'Intermésoli i la seva superba paret est, plena de vies d'escalada d'alta dificultat, així com el Monte Corvo i el Pizzo Cefalone, tot un escenari formidable d'alta muntanya. El camí ressegueix la cresta, aèria i descomposta, amb alguns trams exposats i on cal anar amb mil ulls, sobretot vers al precipici esquerre. Més avall s'albira a la dreta la via normal, vencent el pedregar de la Conca degli Invalidi amb una riuada d'excursionistes, senyal inequívoc que el llibre del cim s'omplirà aviat... Propers a la Sella del Brecciaio connectem amb la via normal, retornant a través seu al punt d'inici (senders nº 103 i nº 101). El sol s'acaba imposant, mentre parlem animadament de muntanyes, projectes i de tot. A Campo Imperatore dinem uns *arrosticini* fenomenals, uns pinxos de carn d'ovella típics dels Abruzzos, que sobretot Andrea i Fabrizio devoren a l'instant, tot regant-ho amb cervesa. Mentre els dedico un exemplar del meu llibre tinc la convicció que a la muntanya no hi ha fronteres, nacionalitats ni llengües que ens separin. És l'estimació i el profund respecte per la magnificència de la natura el que ens ha unit avui, gaudint de la companyia i l'hospitalitat d'aquests muntanyencs romans que m'han acollit i guiat tan bé. El meu cor sempre els ho agrairà.

Visió des de la Sella di Monte Aquila del recorregut realitzat, mirant al nord

DADES TÈCNIQUES

Accés en cotxe des de Roma: 2h 10 min. (1r tram per l'A24 sortint a Assergi (130 Km, 1,5 h), i d'Assergi a l'alberg de Campo Imperatore per la SS17-bis (30 Km, 40 min)).

Ascens al cim Occ. del Corno Grande (2.912 m) per la direttissima i descens per la Cresta Ovest: 4,5 h; 782 m desnivell; 9 Km. (Ascens des de Campo Imperatore (2.130 m) per la direttissima: 782 m desnivell, 2 h, 4 Km aprox. Descens per la Cresta Ovest fins a l'inici: 2,5 h i 5 Km aprox.)

Època: mesos d'estiu.

Dificultat: la *direttissima* és una llarga grimpada-escalada de roca calcària de 300 m amb trams de III° i un tram de IV° aeri exposat. Roca força sanejada. Descens per la Cresta Ovest fàcil però alerta als trams exposats.

Material: casc, calçat resistent i roba d'abric. Corda opcional per la *direttissima* (a trams), per a novells o persones amb vertigen.

Foto a la creu del cim. D'esquerra a dreta: Òscar, Fabrizio, Andrea i Melchor (Fabrizio Farroni)

L'exemplar del *Gran Sasso d'Italia* de la mítica *Guida dei Monti d'Italia*, el selecte regal que em varen fer els amics de la Giovane Montagna (Òscar Masó García)